

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA
NATIONAL LIBRARY OF LATVIA

LATVIJAS BIBLIOTEKĀRU 17.KONFERENCE

Bāreņdarbu statusa piešķiršana

Jurģis Īvāns, LNB Digitālā mantojuma centrs

Bāreņdarbs – *darbs, kuram nevar noteikt vai atrast autora tiesību īpašnieku*

Regulējums:

1) Eiropas Padomes direktīva 2012/28/EU

Orphan Works (latv. bāreņdarbs)

2) Autortiesību likums (31.12.2014.)

Nenosakāmu autoru tiesību subjektu darbs

Mērķis – veicināt autortiesību darbu (grāmatu, avīžu, skaņu un videoierakstu) digitalizācijas procesu, nodrošinot kultūras mantojuma pienācīgu saglabāšanu un pieejamību sabiedrībai digitālā formātā.

Direktīva –

- 1) sekmēt zināšanas un inovāciju brīvu apriti;
- 2) vienots regulējums Eiropas Savienībā;
- 3) masveida digitalizācija (Europeana);
- 4) kultūras mantojuma aizsardzība;
- 5) autortiesību aizsardzība un rūpīga meklēšana;
- 6) izvairīšanās no meklēšanas pasākumu dublēšanas.

Atbildīgās organizācijas

Vietējās kompetentās institūcijas -

Kultūras ministrija

LATVIJAS
NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

Digitalizācijas normatīvais regulējums:

Lai darbu izmantotu, tam ir jāsaņem tiesību īpašnieka atļauja;

Darba digitalizācijai saglabāšanas nolūkos atļauja nav nepieciešama;

Digitalizētos darbus drīkst padarīt pieejamus tikai bibliotēku telpās;

Lai digitalizētos darbus publicētu brīvi internetā, nepieciešams saņemt tiesību īpašnieka atļauju;

Tiesību īpašniekus nereti nav iespējams noskaidrot, lai iegūtu šādu atļauju.

Jaunā norma atvieglo līdz šim spēkā esošo ierobežojumu «*lai iegūtu darba izmantošanas tiesības, darba izmantotājiem attiecībā uz katra darba izmantošanas veidu un katru darba izmantošanas reizi jāsaņem autortiesību subjekta atļauja*» (Autortiesību likuma 40.pants). Tagad atsevišķos gadījumos, ja tiesību īpašnieks nav noskaidrojams, darbu atļauts izmantot bez tiesību subjektu piekrišanas.

Kurus darbus var atzīt par bāreņdarbiem?*

1. Darbi, kas publicēti kā grāmatas, žurnāli, laikraksti vai citi rakstveida materiāli
2. Audiovizuāli darbi, tai skaitā kinematogrāfiski darbi, un to fiksācijas
3. Fonogrammas
4. Darbi un blakustiesību objekti, kas iekļauti iepriekšminētajos darbos un blakustiesību objektos

* pirmo reizi publicēti vai pārraidīti Eiropas savienības dalībvalstī

Kas var izmantot?**

1. Bibliotēkas
2. Izglītības iestādes
3. Muzeji
4. Arhīvi
5. Iestādes, kuru funkcijās ietilpst filmu un skaņu ierakstu saglabāšana
6. Sabiedriskās raidorganizācijas

**to krājumos iekļautie nenosakāmie autortiesību subjektu darbi

Kādiem mērķiem var izmantot?

Reproducēt, lai:

- 1) izgatavotu kopijas ciparu formātā;
- 2) indeksētu;
- 3) katalogizētu;
- 4) saglabātu vai restaurētu*;
- 5) padarītu pieejamus sabiedrībai pa vadiem vai citādā veidā tādejādi, ka tiem var piekļūt individuāli izraudzītā laikā un vietā** (elektroniskās izstādes, digitālās bibliotēkas..).

Drīkst izmantot tikai tādā apjomā, kas nepieciešams, lai sasniegtu mērķus, kas saistīti ar šo institūciju uzdevumiem, sabiedrības interesēs. Ieņēmumus drīkst gūt tikai tādā apjomā, lai segtu izmaksas, kas radušās izgatavojot šo darbu un padarot to pieejamu ciparu formātā.

* iepriekš likums noteica, ka reproducēt saglabāšanas nolūkos drīkst tikai tad, ja darbs nav saglabājams citādā veidā

** padarīt pieejamus drīkst tikai šajā - nosauktajā veidā

Kas ir tiesīgs atzīt par bāreņdarbu?

Iepriekšminētās institūcijas, kuru krājumos atrodas nenosakāmo autortiesību subjektu darbi.

Kā darbs iegūst bāreņdarba statusu?

Institūcija veic rūpīgo meklēšanu

Institūcija fiksē rūpīgās meklēšanas procesu un rezultātus

Institūcija piesaka/piereģistrē bāreņdarbu kopējā sistēmā

Vietējā nacionālā atbildīgā iestāde nosūta reģistrāciju datubāzei

Datubāze apstiprina reģistrāciju un darbs tiek publiski atzīts par bāreņdarbu

Vienotā bāreņdarbu sistēma

<https://oami.europa.eu/eu./orphanworks>

EU OBSERVATORY
EUROPEAN OBSERVATORY ON INFRINGEMENTS
OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

Promoting and supporting intellectual property value

Home	About the EU Observatory About us, Observatory network, Contact us, Call for proposals	Intellectual property for... IP for enforcement, IP for business and consumers, IP for education and culture	Reports and studies Observatory publications, IP Studies, Other publications, Observatory newsletter	News & events News, Events, Media gallery
------	---	---	---	--

Home

Registration of Beneficiary Organisation

Orphan Works Database

All Criteria ▾

[Advanced Search](#)

Rūpīgā meklēšana

- 1) Valsts nozīmes bibliotēku kopkatalogs
- 2) LNB nacionālās bibliogrāfijas grāmatu datubāze
- 3) LNB autoritatīvā datubāze
- 4) LNB katalogs
- 5) Biedrība «Latvijas Rakstnieku savienība»
- 6) Biedrība «Latvijas Literatūras centrs»
- 7) Biedrība «Latvijas Grāmatizdevēju asociācija»
- 8) Biedrība «Latvijas Grāmatnieku ģilde»
- 9) WATCH datubāze
- 10) LNB ISBN datubāze
- 11) Biedrība «Latvijas Grāmatirgotāju asociācija»
- 12) Biedrības «Autortiesību un komunikēšanas konsultāciju aģentūra / Latvijas Autoru apvienība» datu bāze
- 13) Biedrības «LATREPRO» datubāze
- 14) VIAF datubāze
- 15) ARROW datu bāze

Nav definēts kā sazināties ar organizācijām – telefoniski vai rakstiski. Nav definēts, cik ilgi jāgaida atbilde. Ungārijā prasa vairākas reizes zvanīt, Igaunijā nosūta e-pastu.

Rūpīgā meklēšana attiecināma tikai uz bāreņdarbiem likuma izpratnē. Citiem mērķiem jāmeklē plašāk.

Reģistrēšana

Ja rūpīgās meklēšanas rezultātos nav izdevies atrast tiesību īpašnieku, tad darbu var reģistrēt kā bāreņdarbu kopējā datubāzē.

Reģistrējot darbu sistēmā, jānorāda šāda informācija:

1. Darba nosaukums
2. Izdevējs
3. Darba kategorija (literārais darbs, zinātniskais darbs, utt.)
4. Valoda
5. Tiesību īpašnieks (īpašnieki, kuru vārds ir zināms, bet persona nav identificējama)
6. Projekts (kā ietvaros šis darbs ir nepieciešams un tiks digitalizēts)

! Darbam varēs pievienot arī apakšdarbu (ja darbs nav bāreņdarbs, bet tajā iekļautais darba īpašnieks nav identificējams (piemēram, raksts avīzē, fotogrāfija) - «embedded works».

! Iespējams, ka kāds no apakšdarbiem būs identificējams, tad darba statuss būs «Daļējs bāreņdarbs», un izmantot varēs tikai to daļu, kura nav identificējama, vai arī visu darbu, ja identificētais īpašnieks piekrīt, ka šis darbs ir atzīstams par bāreņdarbu.

Statusa zaudēšana

Ja darba tiesību īpašnieks secina, ka viņa darbs ir atzīts par bāreņdarbu, viņam ir iespēja pieteikt savas tiesības datubāzē, kas attiecīgi tiek nosūtītas institūcijai, kas veica šī darba atzīšanu par bāreņdarbu. Institūcija pieteikumu izskata nekavējoties, un, ja atzīst, ka persona, kas pieteikusi savas tiesības ir īpašnieks, ievieto sistēmā paziņojumu par darba statusa maiņu. Ja institūcija vairs nepastāv, tad šo darbu veic LNB.

Taisnīga atlīdzība

Tiesību īpašnieki, kuru darbi ir tikuši izmantoti kā bāreņdarbi, ir tiesīgi saņemt taisnīgu atlīdzību (no šīs institūcijas).

Atlīdzības apjomu nosaka, ņemot vērā izmantošanas apjomu un mērķi, sabiedrības interesēs veikto uzdevumu mērķi, izmantošanas nekomerciālo raksturu un iespējamo kaitējumu, kas nodarīts ar darba izmantošanu.

Paldies!